

36. Ex duabus conditionibus non sufficit unam impleri, & si una sit reprobata, adhuc proba est altera, & sic refuta est a conditione circa modum nuptiarum, adhuc implementa est conditio circa ipsas nuptias.

37. In causa quo conditiones huiusmodi valeant, & servari debeat, datur contravenienti restitutio in integrum ex capite ignorantis, minoris etatis, vel reverentie, quod tamen impugnatur.

38. Restitutio in integrum non datur cum prejudio tertii, & ideo fortius ista limitatio non intrat, ubi adest particularis substitutus, maximè se est in eadem causa dotis.

39. Ubi conditiones continent aliquam indignitatem, rejeiciantur, ex sfernī licet posse.

40. Plenē & singulariter declaratur, quando conditio continet ait indignitatem, & quando inaequales nuptiae dicantur indignas, & quando non.

41. Conditio, vel preceptum de nubendo cum consanguineo, vel affine in gradu prohibito, an causet indignitatem, ita sfernī valeat.

42. Cifast item omnes implendi dictas conditiones, vel precepta accedente Principis dispensatione,

43. Quid ubi impedimentum provenire ex parte alterius personae, cum ea implementarum sequi debet, qui decedat, recessit, inhabilitetur, vel alias mutet statum remissive.

dis p. 34. n. 29. & seqq. &c alii inferius deducendi; Ideoque ratione ipsi praefatis inspectionis versatur in dignoscendo, quendam dicatur honesta ratio, vel iusta restrictio, per quam conditio sublineatur, cum ab illis, que de nuptiis habentur, ad alia inferri possit.

Honestus finis, vel rationabilis conditio dicitur, ubi testator ponat sub conditione negativa nuptias carnales, ex quia spirituales cupiat, ob meliorem statum virginalem Peregrin. de fideicom. art. 28. num. 42) Sanchez d. disput. 34. numer. 15. Capyc. Latr. consult. 149. n. 32. & seqq. Bofil. d. cap. II. n. 640. & 644.

Et econtra, si sub eadem conditione facita, vel expresa, ponat spirituales, quia cupiat carnalia ob familiam propagationem, vel Republica beneficium, idem dicendum est; Atque in hodierte utroque casu est in foro planum, non obstante Moralium contradictione, quoties hujusmodi melior finis expliceatur a disponente, vel etiam ex coniecturis deducatur, ut sub it. de doce, dif. 12. & seqq. & alibi infra.

Hunc autem finem sufficit versari circa celibatum, etiam vita religiosa in aliquo Monasterio non injungatur, quia nempe testator injungat celibatum vitam domini, assumendo habitum biguina, vel tertiarie, qui honestus, ac tunis in regione reputatur, ut apud Capyc. Latr. consult. 149. num. 41.

Dicilligatis enim est, ut diligenter. Secundum hanc sententiam, etiam vita religiosa in aliquo Monasterio non injungatur, quia nempe testator injungat celibatum vitam domini, assumendo habitum biguina, vel tertiarie, qui honestus, ac tunis in regione reputatur, ut apud Capyc. Latr. consult. 149. num. 41.

D I S C . LXXII

- A** Gitur in hoc dicto de conditionibus circa prohibita praetextum circa matrimonium adjectis per ultimam voluntatem, an vident, vel videntur, quoniam in adjectis per contractum indefinito, verius est, ut vident dispositio-
nem, nisi ferventur, cum in contrahitibus ureat ratio in-
dividuae voluntatis, neque intret illa benigna interpretatio,
qua intrat in ultimis voluntatibus, ex versimili subintelle-
cta defuncti voluntate, ut conditionem potius vitiari vol-
uit, et ceteris textis Sanch. de mar. l.1, cap. 34. n.2. Gutier.
ed. tract. c.21. n.1. Riccad. Tirqua. privil. vte causa 18.
Bofl. de mar. cap. II. n.52. & alii communiter per text. in l.
non solum. ff. de cond. & oblig. & si impossibilis infinit. de inui-
sibil. & in his terminis. Cancer. l.3. var. cap. 7. num. 27. &
seqq. ubi distinguit inter conditionem, & pactum, ut quo-
tiones videtur apponatur per viam conditionis, vident contra-
et, fecerunt autem si per viam pacti, ut tunc illud videntur;
Ad quod consideranda venit distinctione de partis respon-
sibus subfamilia, vel accidentalia contractus, ut prima vi-
tent, secunda videntur, juxta communem distinctionem
in fealdibus, censibibus, & similibus materiae passim
admissum, ut in suis materialibus; Et de conditione adjecta
in donatione non nobundit nisi de confusio, vel arbitrio do-
natoris, ut fufervanda Rota dec. 443. p. 1. divers. Greg. dec.
4. 117. n.1.

In ultimis autem voluntatibus constituta est conclusio,
ut conditio, que nuptiarum prohibitia sit, & tanquam im-
possibilis, ac reprobatur, vident, proindeque illa spreta,
duplici executioni demandata sit, perinde, ac si num-
quam esset apposita ad tex. express. in l. queries, & l. cum tale,
§. Marie, & §. s. arbitrarur, ff. de cond. & monitu, cum con-
cord per Acol. in d. s. arbitrarur in princ. Sanch. d. p. 34.
n.4. Altog. conf. 77. n.1. vol.2. cum aliis, de quibus sub tit. de
fidei d. 64.

Sub ultimis autem voluntatibus, veniunt etiam contra-
etus, qui licet in fieri sint tales, attamen in facto esse redol-
ent ultimam voluntatem, ut est donatio causa mortis, ut
per Sanchez. d. p. 34. n.3. & Bofl. de mar. d. c. 1. n. 562. ac
pro dicat, lego TIT. mille, si non rüber; Et tunc si in le-
gato fiat mentio donis, dum hic terminus non datu, nisi
datus matrimonio carnali, vel spirituali (cum pro utroque
ex communione usu dos sit moraliter necessaria), hinc proin-
de ad evitandam in disponente fauitem, vel contrarietatem,
clara orihi videtur conjectura, ut prohibuerit nuptias
carnales, quia defuderaverit spiritualia, ob quas etiam eos
requirunt, unde properterea honesti finis raciebat ea expli-
catus videatur; Si vero legatum sit simpliciter sub dicta
conditione conceptum, tunc dicendum videtur ex iam
dicta principali conclusio, ut conditio, tanquam vi-
dutatis induciva reprobetur; Atque cum ita lectura vi-
detur omnem pretiis transfratre, adeo ut Boflius, ubi supra
impedit Pontium sentientem, quod hodie de iure Canonico,
ob celibatus meliorem statum, talis conditio substi-
neatur;

Mihil autem videtur, quod ubi conditio est simpliciter
negativa nuptiarum carnalium, atque expreſſe, vel con-
jecturaliter non confer, ut id emanaverit odio dictarum
nuptiarum, tunc in dubio conditio sublineatur, quoniam
cum dispositio possit aquē (ehabere ad bonum, & malum,
nempe ad honestiorem finem nuptiarum spiritualium, vel
ad odium matrimonii, hinc proinde in dubio capienda est
interpretatio in bonum pro exclusione delicti; Ut ultra re-
gulae generales, in his praeferitis terminis recte probatur, ex
deductis sub tit. de doce, dicto d. 12. §. seqq. & sub tit. de
decim. dict. 63. & seqq. ubi firmatum est, ut dispositio ex-
clusiva proficiunt religione, vel celibatui, nisi con-
fer, quod odio religionis emanaverit, sublineatur, quoniam
in dubio praejudicium est, ut non odio celibatus,
sed favore matrimonii facta sit; Ita ex omni ratione
dicendum est, ut dispositio exclusiva eligentiam viam ma-
trimonii carnalis, in dubio censori debeat facta, non odio
matrimonii, sed favore melioris viæ religiositatis, vel castitatis;
Nulla siquidem inter unum calum, & alterum dignocci
videtur differencia; Quinjū favorabilior tanquam per-
petuor est status religionis, ac celibatus, atque in hunc
funus capiendus sub Pontius lish. 2. cap. 6. n. 12.

8 alios.
Illaque conclusio procedit, siue conditio sit expressa, & talis, quod ex a directe viduitas resulteret, siue etiam tacite, atque sub alto colore concepta sit, ex qua non indirecte idem effectus oritur, ex late in materia congettis, (licet iudicio meo in causa suo non applicabilibus) per Altograd. dict. cons. 77. scribens in causa quo dadi sc. 44. de fidei communis.
Et vero recipienda est, quoties conditio respiciat substantiam nuptiarum, arque inducat generaliter viduitatem, tam casu mortis, quam a morte separacionis.

9 Dicendum etenim non est, ut dispositio juris civilis ita genericè correcta sit pro canonico, sed tantum, quod ab isto reputari fuerit melius calibamus à jure civili non approbatus; Ideoque non cesset regula super improba conditione viduitatis, sed tunc demum procedat, quando constet, quod odio matrimonii emanasset, non autem ubi, vel ratio melioris natus sit expressa, vel iursum in dubio, in quo praestumpcio in bonum est capienda. Illaque sententia videtur verior, quoties tenenda sit altera opinio contra Morales, in foro magis recepta, ut illo profecto exclusivam

9. Ea verò recipienda est, quoties conditio respiciat substantiam nuptiarum, atque inducat generaliter videturam, tam respectu temporis, quam personarum, ac locorum, atque in ea confidetur solum irrationali impedimentum matrimonii. Secus autem, ubi alium honestum, ac rationabilem finem conditio habeat, vel ad certum tempus, seu locum, aut personas restricta sit, ut compendiosè, sed fatis bene, Gomez to. i. var. c. 12. n. 28. & firmare alii communiter, præsternit. Acosta ubi sup. limit. i. 12. & seqq. Sanch.

validitatem non dubitatur, non curato absurdio, quod puel-
ta ob spem consequendi lausmodi di privilegia et revertantur a
nuptiis.

Hinc proinde major differentia hodie non est circa conditiones negativas, vel affirmatives resipientibus tantum unius, vel alterius matrimonii, sed est circa resipientes qualiteram, & accidentia, quia nempe testator non prohibuerit nuptias, fedilis prescriberit certum tempus, vel locum, aut modum, adeo tamen conditio liberatis matrimonii prejudicare videatur; Itsto tamen conditione non irritio, non oritur amplius ex dispositione juris civili de iustitia & iudicata, &c. fuit ex illa juris canonici, & ex iustitia & iudicata, &c. fuit ex illa juris canonici, &

lis de iustitia viduarum; Et ied ex tua fuis canonicis; et
Sacri Concilii Tridentini pro matrimonio liberata emanata;
Ideoque superfluum , atque extraneum videtur agere
genericae de conditione viduaris, quoniam si præsupponi-
mus tractari de dispository pro dire , ita de necessitate
præsupponit matrimonium carnale, vel spirituali, quod est
probabile viduaris oppidum ; Ac propriea confititio de
aliis conditionibus, seu materiam viduaris concernentibus
non tractatur, quibus consuli possunt Sanchez, Pontius,
Gutier, & Boffius in eorum rr. de mar. locis allegatis, ac et
iam habeatur sub rit. de fiduc. dicitur s. 4.

Ubi vero dispositio sit ad favorem cere , ad determinatae personae; Tunc si conditio collata est in tempus mortis testatoris, adiuc subsistetur, Acost. Sanch. & ali. qui
loquuntur in his terminis, neque impugnat Altograd. loc.
cit. Sed si collata sit in tempus, vel catum mortis aliquicun
tertii, tunc eam non valere tanquam perpetua viduaris
individuavit, tenem Costa dicit s. 6. arbitratiss. limitatio-
nem, quem sequitur Sanchez dicta cap. 34. n. 36. in fine
dicit cap. II. num. 575. in fine, Cancer. dicta par. 3. cap. 7.
num. 287.

Mixta viduaria et familiare causa non placet.

Circa quatuor igitur verfarī folent hujusmodi conditio-
nēs, nem̄ circa tempū, locū, personās, & modūm.
Tempus autem subdūctūguit in incertū, & certū;
Incertū est illud, quod pender ā cāfu, idēque incertū,
ac dubium est, an & quando sit exstūtū; Puta si testator
relinquat Mæcia mille pro dote, si de tempore mortis ipsi
repetitur inimputa, hoc enim tanquam incertum, ac e-
ventuale, nec prohibitū conditionē viduitatis, nec ma-
ritimū.

Venit hæc sententia ita similitudinē capta, non placet,
cum recte dari valcat cāfus, ut hujusmodi dispositio, ratio-
nabiliter ita ordinata sit, neque irrationaliter odiūm nuptia-
rum contineat; Ideoq; inspiciens venit modus, cum
qua legatum est conceptum, an feliciter viduitas adiiciatur
pro conditionē ademptiva, vel potius pro qualitate legati
prodūcta, ut primo cāfu procedat opinio Acosta, fecis
autem secundo.

Ita mutat̄ legato testator Mæcia centum, & vel dum

Et quamvis conetur evitare conclusionem, distinguens
inter disfisionem effectum habituorum post mortem
ut pateretur, legat reformatio etiam non possit. Sed si reformatio
rationabiliter habet, dum longam, ac ferre perpet-
uum nuptiarum prohibitionem continet; Sed si reformatio

de inter dilictionem effectum habitabunt post mortem ipsius testatoris, que omnino incerta reputatur, quoniam usque ad ultimum spiritum est revocabilis; Et alteram habiturum effectum certum irrevocabilem post mortem tertii, ut erat in casu in quo testator deficitibus aliquibus substituit feminas, que repenter incepit; Nihilominus haec distinctio nullo pacto recipienda est, cum nullum habeat fomentum rationis, atque in Rota certe non sufficit recepta, si contigit per dispati causam, que ob funestissimum accidens, absque decisio[n]e lopita fuerit; Nequum quia semper vera est cadem ratio in certitudinis, ac eventualitatis, per quam conditio non reputatur prejudicialis, cum possit non evenire; Sed etiam, quia si positio rationalitatem habere videtur, quia nempe voluntet testator solis incepit provide tamquam in statu miserabiliter existib[us], atque huiusmodi subfidiis, juxta communiter accidentia, quae in rebus humanae occurserunt.

indigentibus, non autem nuptis, que sunt juri provisa. Ideo dispositio non videatur contineat irrationabilem impedimentum matrimonii, sed potius rationabilem cœfationem causa legi juxta magistralem distinctionem Ol- dradi conf. 162. mm. 2, quam sequuntur Alberic, Bald, Cu- man, Belisiv, & illi relativi per A. bolt. ubi sup. limq. 5. mms. 5. in fine. Idque verius preferim, ubi ut in eo cau dispositio non est ad favorem certar personæ, sed feminarum in ge- nere, quæ respectuent inupte, adeo ut celibatus, potius pro qualitate, quam pro conditione adjectus videtur, cum enim dispositio contineat dictum rationabilem causam pro- viendi fols personis provisione indigentibus, & commi- feratione dispisi.

dem vivente ad legati praetitionem, ut illum gravet po- mortem, ad providendam aliquam pueram, quatenus provifione indiget, & non alias, Vel credendo, quo- puerilla à Titi probabilitate providenda sit, ejusdem pueri provifioni consulat, quatenus Titi morte succedente, ip- siis crediturales eronea detegatur.

Si vero in eo terio, cuius mors ad efficiem legati de- deratur, non confidetur aliqua ex premisis, vel similibus rationibus, & tunc conditio nonnulli irrationabilem nup- tiarum dilatationem contineat videatur, ideoque in ac- ta sententiam concurrendum efficit; Ita etenim materia non videatur, ex literali legum intelligentia, juxta datur cum Ithylus scholasticorum regulanda, sed ex defi-

Atque si validitate legis positiva, ad validitatem dispositionis facte per hominem in ista materia, (ut inferius constat,) arguere licet; Habeimus in jure plures leges communalia, vel existentia rationis, ac iusta cause ita disponendae, principalius spectata substantia dispositionis, vel ejus motivo.

Tempus certum dictum illud, quod omnino extitit
est, certumque, ac determinatum habet metam, que dicitur
recta sit ad statem legataria, vel tertii, seu ad certam
diem; Id autem affirmative, vel negatione solet in concordia
reducit; Puta si ante talen statis annum numeris
Vel dimidio ante talen diem, vel atatis annum, ne
nubat, &c.

Isto autem casu, licet Acosta dicit. 8. *limitatione, numer.* & *numer. 9. in fin. verb. quibus argumentis,* velit, ut nequa sita temporalis virtus induci posset, nisi nulla causa co curat; Verius tamen est, ut conditio regulariter subseruit

per tex. in l. sed si hoc, §. fin. ff. de condit. & demonstrat. cuius autoritate ita firmantur. Scribentes relata per eundem A-costam dicta 8. limitatione, numer. 1. codemque refato, ac rejeclio, ex Mantica de conjectur. lib. 11. tit. 19. num. 7. Carter. dicto cap. 8. num. 284. Surd. dicta deci. 2. o. Sanchez dicta quef. 24. numer. 36. cum quo ceteri moderniores concur- runt, quoniam talis limitatio temporis congruum ratione habere potest, ne scilicet puella, contra omnem prouidenciam rationem in immatura etate nubat, quando ignorando quid agat, facultus educationis subiecta est, neque virum dignum sicut eligere. Vel ne dicit nuptias post certam etatem difixisse, honestatis, ac pudicitatis amittere periculo se supponat, ita sique rationibus concurrentibus, non discrepat Acofta, ubi supra.

Solumque in hoc ab aliis iste Author est diversus, quod ali firmant regulam generalem affirmativam validitatis, limitandam in cau. cefantis rationis; vel causa, ipse vero firmat regulam generalem negativam invaliditatis, limi- tandum in cau. in quo sit causa, vel ratio concurrit. Hac autem differentia, id solum operatur, ut excusat ha- bente pro regulam ab onere probacionis, siud transfor- tur in deducendum limitationem, juxta dictu[m] apud Man- tice. dec. 34. n. 4. & Barboli. axiom. 198.

Et licet Merlin. contriv. 45. lib. 2. dicat decisum, ut non obstante temporis acceleratione, dote legatum habuerit effectum; Attamen possitima ratio illius decisionis fuit, quia tractabatur de precepto; quod sonabat in consilium et conclusio plana. Dicto tamen tempore accidente, in quo sit difficultas, quando scilicet locis probisitum dicatur talis, qui nuptiarum facultatem tollendo, indirecte viduatum cauet, nempe conditio, ad certas personas, vel ad cer- tum perfunctorum genitum restituenda.

Quare postea pro constanti regula affirmativa validitas, ac etiam ejusdem regula limitatione, quoties tempus adeo incongruum sit, ut in fraudem legis adjectum videatur; Hinc proinde tota inspectio cadit super dicta limitationis verificatione, quando scilicet tempus, ratione nimis accelerationis, vel respectiva tarditatis, dicatur incon- gruum, necne.

In hoc autem, licet juxta regulas generales, distingui so- leat inter praecipuum affirmativum, & negativum, ut pri- mo calu in congruum censetur tempus ante nubilem etate, in altero autem tempus dicatur tempus incongruum, quando sit post annum 25, dum usque ad hoc tempus pueras personas expectare debet, neque de dilatione conqueri posset, ex deductis per Manticam, ubi sive num. 8. & Sanchez. ed. n. 4. & 5.

Nihilominus, quia ex particularibus facti circumstantiis, recte dari potest causas, ut etiam ante annum 25, incongrua, vel periculosa sit dilatio; Sive etiam, ut post dictum annum vigeſimumquinto, conditio rationabiliter continet, hinc proinde cuiuscumq[ue] casu applicabilis defteretur constitutu, certa, & determinata regulan potest, sed totum remittendu[m] est prudenter iudicis, qui supponendo, vel in- terpretandu[m] potest, quād deltruendo voluntatem testato- rum, & rationabilis veniat judicanda.

Si enim Hispanus, vel Galus degens in Italia, injungat persona sibi conjugante, ne in Italia nubat, illud rationabiliter videtur praeceptum, utpote contineat regreſus ad propriam patriam, seu provinciam, ubi forte commodius viro equali nubere poterit, in his terminis ad dictum Ric. in praxi ref. 107-bene obserbat Bossius. d.c. 1. n. 577. Cum præsupposito tamen, quod commodus ad patriam sit regreſus, ita ut totum pendas a qualitate personarum, aliquid facili circumstantiis, ex quibus prudens iudex suum arbitrium regulabit.

Idemque dicendum, quod necessitatibus expeditandi certam etatem, si temporum conditio, vel pueras qualitas, temporis accelerationem exigent; præterim a bi- argiū potest; ut voluntas testatoris in etate prescribenda, di- recta fuerit ad favorem ipsius puerelle, ex deductis per Mer- lin. contr. 45. lib. 2.

Potest annum vigeſimumquinto; Quamvis indi- stincte Scribentes, incongruatim considerate videantur, adhuc tamen dari potest causas, ut dispositio tanquam rationabilis veniat servanda; Quia nempe hujusmodi dilatio continet alterius favorem, qui est causa legendi; Ut potest testator, relinquendo filios, vel alios conjungendo in infantili etate, sub cura, vel educatione aliquicunq[ue] mulieris, ei- dem doctem relinquat, sub conditione non nubendi, nisi persona, qua educanda sunt, ad talem etatem pervenirent; Tunc etenim, licet tempus etatis tertii exceedat in muliere metam annorum 25, non per hoc tamem id videatur incongruum, quoniam tempus non dicitur adjectum ad confundendum nuptias legataria, vel ad illas prohibendum, sed ad confundendum tertio magis dilecto, ad effectum nem-

pē, ut legataria a matrimonibus obsequiis exempta, melius praedita educationi incumbere valeret, quoties ad rationabilem educationis statutum conditio restricta sit, ex ratio- ne texti in L. sed si hoc, §. fin. ff. de condit. & demonstrat. & sic similiter, iuxta causas contingentias, ex iuri dicto vero principio, ut conditio yd[em] datur rescienda veniat, quoties irrationalib[us] nuptiarum odium continet, secus autem, si a- liam rationem, vel ultima causam habeat.

Quo vero ad locum; Iste nuptias, affirmativa, ac negative adiici solet, magna vero differencia est, inter unum calum, & alterum; Ubi enim ponitur affirmativa, quia nempe relinquatur dos, si nuptiarum in tali loco, tunc non intrat materia viduatus; sed altera libertatis matrimonii, proindeque circa istam conditionem (ad supradictum vi- tandem,) dicendum est idem, quod inferius habetur circa personas, ubi nempe conditio, ad certas personas, vel ad cer- tum perfunctorum genitum restituenda.

Ubi vero ponatur negative; Puta si non nuptiarum in tali Provincia, vel Civitate, aut loco; Et tunc regula est affirmativa, nif locus sit adeo amplius, ut frus legi facta videatur, quia nempe alia commode mulier virum inventari non valeat, ad text. in leg. Hoc modo 63. ff. de condit. & demonstrat. DD. in L. Turpia. ff. de leg. 1. Acofta dicta s. arbitri- atra, ampliata. num. 1. Sanchez dicta 34. n. 8. Bossius dicta c. 11. & 577. Surd. dicta 20. num. 20. & alii communiter, quoniam est conclusio plana. Dicto tamen tempore accidente, in quo sit difficultas, quando scilicet locis probisitum dicatur talis, qui nuptiarum facultatem tollendo, indirecte viduatum cauet, necne.

In hoc autem, certa, uniformis regula dari non potest, sed totum pendas ex prudenter iudicis arbitrio, pensaris, personarum, loci, & bonorum circumstantiis, ac etiam causa, ex qua testator moveri poterit ad ista mandandum, an scilicet congruum rationem contingat, vel potius irra- tionabile odium nuptiarum, juxta principium supra confirmatum, a quo tanta hac materia pendas; Ponamus enim, quod aliquis Regno eius nuptias habet, utique illa dicta est iusta conditio, quoniam in locis subiectis, nemo adest, cui dignē valeat copulari, dum in prohibito Regno, ad unam, vel pau- cas personas sanguine Regio, prohibito est refracta; Ac etiam urget Ratio Status, qua ita dicta, dum non delunt in testamento mundi partibus Reges, ac Principes, cum quibus commendē nuptias sequi valent.

E converso autem, si privata puerelle injungatur, ne in propria provincia, vel regione nubat, id erit per indirec- tum prohibere nuptias in toto, quoniam moraliter, extra eam regionem, virum non inventet, unde proprie- personarum qualitas efficeret potest, vel prohibito etiam ad unam Civitatem, vel locum restricta, incongrua sit; Et e converso prohibito totius Provinciae, vel regionis con- grua, & rationabilis veniat judicanda.

Si enim Hispanus, vel Galus degens in Italia, injungat persona sibi conjugante, ne in Italia nubat, illud rationabiliter videtur præceptum, ita ut contraveniens fieri pauperiori dicatur; Et hanc sententiam tenent Ol- drad. dicto conf. 16. Covar. de sponf. par. 2. cap. 3. §. 3. n. 7. & 8. Sanchez de marim. lib. 1. dicta 33. num. 7. & 8. Man- tica de conjectur. lib. 11. tit. 18. num. 3. Cancer. lib. 3. varia- cap. 7. num. 300. & 302. Mollet. confil. 12. num. 6. Roman. confil. 95. n. 33. Cofcia dicta 9. num. 32. & seqq. & 41. ubi multos cumular Rota in dict. deci. 89. Bich. & alii apud premissis allegati.

Alli vero sentimus, ut tunc dicatur agide lucro, quando dispositio concepta sit per viam conditionis suppenſive, qua- se opponat principio acquisitionis, ita ut contraveniens nil amittat, nisi facultatem consequendi, quia nempe adi- complementum conditionis appositum fuerit a parte antea. Se- cus autem, ubi dispositio continet modum, vel conditio- nem refolviuntur, ita ut adiimplementum sit appositum a parte post, cum tunc controvertio cauet amisionem rei jan- quæfita, & incorporata, ideoque dicitur contraveniens fieri pauperiori, ac ponam sentire, maximē ubi tractetur de re gravi, cuius privatio, quamvis rindo lucrative obver- nata, persona etiam gravata, Aretin. lib. Tertia. ff. de verb. obligat. Calcan. conf. 3. & alii, de quibus latè Morotius conf. 97. Menoch. conf. 45. n. 4. & seqq. & 1083. n. 9. part. 7. recem. Capyc. Latt. confil. 72. num. 16. & seqq. Cyriac. contriv. 45. n. 83. & seqq. Rot. dict. deci. 493. par. 4. 102. n. 30. & seqq. ac admittitur in dicta Romana, seu Comen. hereditatis 26. Junii 1647. coram Melio.

Quiniodi Jai. in dicta lib. Tertia. n. 9. tenet, ut etiam si agatur de amissione facultatis consequenti maximum lu- crum, adhuc dicatur pena, & metus, qui libertati ma- trimoniū præjudicet, ac refer. & sequitur Menoch. dicto confil. 425. num. 7. & 1083. num. 19. Et de dicta distinctione inter modum, & conditionem, latè dict. 154. sub tit. de fi- dicione.

Alici est sententia distinguendum inter dispositio[n]em ad favorē filiorum, vel extraneis, ut in secundo catu condi- tio subfinietur, secus autem in primo, quoniam cum

patris hæreditatis, ac bona videantur, filii quasi debita, hinc proinde privato caput potius amisionem juris habiti, & consequenter penam, quam impedimentum lucri, ut ex Aretino, Ruino, Croto, & alii plenè Menoch. dicto confil. 425. num. 4. & 1083. num. 7. Capyc. Latt. confil. 72. num. 20. Marcian. dict. 1083. num. 11. & hanc dictio[n]em positivè firmat Rota in dicta Romana, seu Comen. coram Melio.

Neque diligatio inter filios, & extraneos habere vide- tur subfinientiam, quoniam (excepta legitima) filius nullum jus habet considerabile in bonis parentis, t. 1. §. si impo- beri. ff. de collat. boni. post emancipatione, §. 1. de lib. lega- bili Bart. Mantic. deci. 289. num. 1. Rota deci. 355. par. 6. recent. in Bononia. Successio[n]is de Zanis 9. Decembris 1654. coram Bich. impref. deci. 349. part. 11. recent. & inter illas Bich. deci. 625. imo neque in legitima, vivente patre, habet ius certum, ex plenè deductis per Altograd. conf. 49. & dubius seqq. vol. 2.

Quamvis enim aliqui senserint, ut de Jure Canonico, vel ex Sacra Concilio Tridentino dispositio[n]e, ita conditio, tanquam libertatis matrimonii prejudicialis, adhuc vitiosa fit, ex deductis per Cyriac. contriv. 451. & Menoch. conf. 1083. Attamen in contrarium vel veritas, ut deuteiro re conclusio procedat, ut etiam advertitur sub dicto tit. de marit.

Difficultas vero, qua forenses questiones producit, est in

dignoscendo, quando dispositio dicatur induciva penale, vel alliectiva ad lucrum; In hoc enim nimis discrepant Scribentes; Aliqui enim credunt, ut tunc dicatur pena, quando illa, ad cuius favorem concepta est dispositio ita passionata, passuras fit dannum in re propria, siue pa- trimoniū diminutionem; Secus autem, ubi conditio fit cau- fa, ne lucrum ex dispositio[n]e consequatur, vel consequatur in cau. contraventionis amittit, dum ita semper con- tentit de lucro, neque proprium patrimonium diminueret, vel pauperiori fieri dicatur; Et hanc sententiam tenent Ol- drad. dicto conf. 16. Covar. de sponf. par. 2. cap. 3. §. 3. n. 7. & 8. Sanchez de marim. lib. 1. dicta 33. num. 7. & 8. Man- tica de conjectur. lib. 11. tit. 18. num. 3. Cancer. lib. 3. varia- cap. 7. num. 300. & 302. Mollet. confil. 12. num. 6. Roman. confil. 95. n. 33. Cofcia dicta 9. num. 32. & seqq. & 41. ubi multos cumular Rota in dict. deci. 89. Bich. & alii apud premissis allegati.

Alli vero sentimus, ut tunc dicatur agide lucro, quando dispositio concepta sit per viam conditionis suppenſive, qua- se opponat principio acquisitionis, ita ut contraveniens nil amittat, nisi facultatem consequendi, quia nempe adi- complementum conditionis appositum fuerit a parte antea. Se- cus autem, ubi dispositio continet modum, vel conditio- nem refolviuntur, ita ut adiimplementum sit appositum a parte post, cum tunc controvertio cauet amisionem rei jan- quæfita, & incorporata, ideoque dicitur contraveniens fieri pauperiori, ac ponam sentire, maximē ubi tractetur de re gravi, cuius privatio, quamvis rindo lucrative obver- nata, persona etiam gravata, Aretin. lib. Tertia. ff. de verb. obligat. Calcan. conf. 3. & alii, de quibus latè Morotius conf. 97. Menoch. conf. 45. n. 4. & seqq. & 1083. n. 9. part. 7. recem. Capyc. Latt. confil. 72. num. 16. & seqq. Cyriac. contriv. 45. n. 83. & seqq. Rot. dict. deci. 493. par. 4. 102. n. 30. & seqq. ac admittitur in dicta Romana, seu Comen. hereditatis 26. Junii 1647. coram Melio.

Non omne siquidem, quod continetur in decisionibus, continet distinctionem, sed id, quod est causa resolutionis; Multa entia per extendentem ex abundanti cumulan- tia incident, & indigent, que parcialia suffragia, non decisio dicuntur, ut alias allegatis protelatur eadem Rota apud Seraph. deci. 299. in fin. deci. 17. num. 9. part. 7. recem. 26. Capyc. Latt. confil. 72. num. 16. & seqq. Cyriac. contriv. 45. n. 83. & seqq. Rot. dict. deci. 493. par. 4. 102. n. 30. & seqq. ac admittitur in dicta Romana, seu Comen. hereditatis 26. Junii 1647. coram Melio.

Quiniodi Jai. in dicta lib. Tertia. n. 9. tenet, ut etiam si agatur de ammissione facultatis consequenti maximum lu- crum, adhuc dicatur pena, & metus, qui libertati ma- trimoniū præjudicet, ac refer. & sequitur Menoch. dicto confil. 425. num. 7. & 1083. num. 19. Et de dicta distinctione inter modum, & conditionem, latè dict. 154. sub tit. de fi- dicione.

Alici est sententia distinguendum inter dispositio[n]em ad favorē filiorum, vel extraneis, ut in secundo catu condi- tio subfinietur, secus autem in primo, quoniam cum

patris hæreditatis, ac bona videantur, filii quasi debita, hinc proinde privato caput potius amisionem juris habiti, & consequenter penam, quam impedimentum lucri, ut ex Aretino, Ruino, Croto, & alii plenè Menoch. dicto confil. 425. num. 4. & 1083. num. 7. Capyc. Latt. confil. 72. num. 20. Marcian. dict. 1083. num. 11. & hanc dictio[n]em positivè firmat Rota in dicta Romana, seu Comen. coram Melio.

Mihī vero indistincte placet prima sententia, quam ra-

tionalib[us] puto, quoniam licet in calu modi, vel con-

ditionis refolutiva, contraveniens videatur de facto amit- te rei quæfita; Verē tamenem amittere non dicitur,

quoniam cum conditio infit ipsi acquisitionis, hinc proinde

biunquam illa censerit poterit pure facta, dum ab initio eff

Card. de Luca, Lib. IX.

H 3

ceutare eretica primogenitura, seu alia dispositio ad favorem familie, iuxta casum Cosec d. differit.

In his, ac similibus casibus, contra omnem legalem, ac naturalem rationem videtur opinio, quae exequet contravenientem, atque hujusmodi dispositiois praesum obseruantiam negat, dum constat, quod principale intentum testatoris directum fuit ad favorem familiae, ac bonorum conservationem in ea, que ex matrimonio resultare debet; Foeminae vero vocatae, ac honoratae fuerint, tanquam medium, ac instrumentum, per quod hujusmodi finis impleretur.

Quemadmodum enim, ob illam honestum finem, conservationis bonorum in agnatione, licetum est privare ingredientes Religionem, ac perfidiores viam eligentes; Ita multo magis in presenti, quoniam non contravenient, vel odium aliarum nuptiarum, sed favor agnitionis, ac familiæ videtur causa dispositiois, illeque fuit primus in intentione disponentis.

Si vero testator, idem præceptum filiabus injungat, sub privatione omnium, vel partis bonorum applicandorum alteri, qui nullum ex præcepti observantia commodum sentiat; Puta Ecclesiaz, vel pio loco, cui nil intereat, an matrimonium contrahatur, vel non contrahatur cum personis a testatore demandatis; Et tunc forte subfiniti potest opinio Arenti, & feacuimus, cum tunc dispositio, odiunt aliarum nuptiarum, ac pacem contraventionis principaliter contineat, favor autem Ecclesiaz, vel tertii legatarii si confectivum, ac secundum in intentione, cum semper in ista materia pro decisione recursum sit ad verum principium, jam infinitum, ut attendendum sit, an dispositio præcipitaliter, non autem accessoriæ, vel consecutive, ratione vel odium consenserit respectivæ.

Ethice considerari solet per Scriptores, an in casu contraventionis, dispositio concepta sit ad favorem causa pia, vel alterius privati, ut primo casu subfinetur, non autem in secundo, eo quia favor pia causa subfinetur, conditionem videtur, ut ex Bart. in l. T. tit. 2. cap. 1. s. 1. n. 9. Sanchez d. disp. 33. n. 25. Rota d. dec. 493. n. 8. par. 4. tom. 2. & in allegat. dec. 89. Bichis.

Nullatenus tamen haec distinctione attendenda videtur, quoniam aut dispositio continet puram ratione affectionem, juxta opinionem Oldadi, & tunc nil interest, an vocata sit causa pia, vel prophana, quoniam sufficit, ut ille, qui non obseruat, excludatur a loco; Aut continet pacem, juxta opinionem Arenti, Jafonis, Menochii, & aliorum, & tunc intradispositio textus in cap. gemmæ, ut poenales dispositiois matrimonii favore omnino irrita sint, ideoque in illo operari potest favor pia causa, ut in specie Rota dicta dec. 493. n. 42. & in dict. Romana, seu Comen. cor. Melio.

Dicta enim conclusio favor pia causa, procedit pro subfiniendo conditionem videtur, que de solo jure civili damna fuit, non autem aliam libertatis matrimonii, quae prohibita est de Jure Canonico.

Hinc decidenda venit quæsto, super validitate Statuti probilentis sub pena privationis hereditatis, vel successioni, nuptias extra subditos, vel personas de certo genere; Licit enim ardua sit quæsto inter scribentes, circa hujusmodi Statutorum validitatem; Aliquis pro eis respondens, co quia, non circa matrimonium, ac rem spirituali, sed tantum circa bona temporalia se ingenerat; Aliis vero, magis communis calculo, indistincte negotiantibus, quoniam ex Jure Canonico, & fortius ex Sac. Conc. Trident. laicis, nec directe, nec indistincte, super matrimonii libertate statuere, vel seingerere permittunt, quos hinc inde cumulant Menochi, confil. 1083, numer. 18. Cyriac. contr. 29. n. 5. & 451. n. 7. Carp. ad Stat. Mediolano. l. c. 310. n. 18. Boff. de matr. a. cap. 11. n. 233. & seqq.

At tam, quia inter plures abusus utrius Christiana Reipublica perniciose, ille videtur maximus, quem in legali facultate facienda divisio modernorum, ad adlationem potius, quam ad veritatem, circa jurisdictiones, vel mixtas materias induxit; Canonifis scilicet, ac Moraliibus Ecclesiasticis libertatis magis, quam per eis, zelationibus, multo nimis aperie, ac rigorose, contra Principium authoritatem firmantibus; Laicis vero Civilis, minima facultati potestati adulando, ea, que nec quidem heretici contra Ecclesiasticam potestatem sunt afferrere, quandoque firmare non erubescunt, unde propter ea, utramque potestem adeo involverunt, ut non amplius, ex iuridica veritate, fed ex politici documentis, iustitia pendere videatur, cum ali-

quo animarum detrimento, ac ipsius utriusque potestatis praedictio.

Hinc proinde, sequendo eam medianam viam, per quam data utriusque gladio congrua operatione, & comode tot dispositiois, ac malis in universum confundi posset, ut etiam ad aliud propositum advertitur sub tit. de send. dict. 60. ita videtur distinguendum.

Ait Statum laicale procedit per viam conditionis suspensiæ, vel resolutivæ, quia nempe, catenus ad intestatos parentes, vel confanguinorum successiones, feminas admissit, quatenus, civium, seu agnitorum matrimonio copulariter reperiantur, vel infra cerium tempus, post defatam successionem, copulentur, vocando alias agnatos, vel coniugios proximè sequentes; Et tunc pro Statutu validitate, ac observantia respondendum videtur, quoniam neque personam, neque privationem continet, sed simpliciter in via ratione ad communum cum certa ratio.

Cum enim de jure certum sit, ut per Statutum possint figurare in toto successioneis exclusi, etiam à legitima, atque tanquam extranea reputari, ad initia legis 12. rubram, ut sub tit. de successioneis, & sub altero de legitima, & detractionibus; Hinc proinde nullatenus matrimonii libertatem ostendere videtur illud statutum, quod cum foeminas indefinitè excludere valeat, ita contentetur eas admittere, que certam qualitatem tantum habeant, adeo matrimonium tali casu, potius dicatur causa habitationis, quam causa exclusionis, magisque favorem, quam odium operetur, adeo vero, feminæ ita invitari dicerentur ad lucrum, à quo alias possint impliciter excludi.

Quemadmodum enim validas, ex communi sententiæ reputantur leges, que in feudorum successioneis, feminas tantum nuptiarum, quamvis natu minores admittunt, ut supra.

Ac fortius validè reputantur leges admittentes ad hujusmodi successioneis solas personas in laicis, ita existentes, nec propterea dicuntur, ut continent odium matrimonii, vel vita clericali, seu religiose, quoniam non dannat, nec prohibet dictum statutum, sed solum exigit alterum pro qualitate habilitatis, ut sub tit. de send. dict. 54. & sub tit. de fidei. dict. 444. Bichis.

Ut etiam habetur sub tit. de dote, dict. 143. de validitate legum, donec moderantur, quoniam honestum finem, ac publicam utilitatem præcipitaliter continent, non dicuntur matrimonii libertatis prædicende, quoniam aliqua refractio ita sequatur; Ponamus igitur, quod Statutum indefinitè prohibebit ne dores ultra certam taxam constituantur, excepti casum nuptiarum cum viro de agnatione, seu de alio certo genere parentum, nunc nemus rationabiliter de hujusmodi statuti validitate dubitabit, quoniam si potest certam regulam generalem negativam praescribere, utique ne minime edit, si habitationem certo casu concedit.

Quia tamen moderate intelligenda sunt, quatenus scilicet statutum adeo indistincte non procedat, ut feminæ qualitatem à fe desiderant non habentibus, legis subdictionem ita negat, ut eas in prælia necessitate constituant, vel nubendi personis de illo genere, vel permanendi in statu videtur, quia nempe filiam, quæ dictam qualitatem non habeat, à parentis successione, etiam quoad legitimam, vel coniugiam dotem excludat; Seu quod filia; jus petendi dotem patre vivente, non denegat, cum tunc fraudem libertatis matrimonii apter continuere videtur; Secus autem, si legitimam, vel coniugiam dotem, in bonis illius, qui doante tenetur, reserver, vel non prohibeat, quoniam tunc puella de dote provisa, libertatem habet nubendi cui vult; Residuum vero successiois importat lucrum, quod si coniugio cupitrationabile est, ut statutum qualitatem habeat.

Atque sic validum est Statutum, quod excludit a successione parentum feminas, propter agnatos remotiores, si diu inveniuntur, etiam quoad successiones, ac diu inveniuntur, vel congrue doentur, ita non sufficit ratio, cuoniam si dicendum validum illud, quod ultra dotem, sub certa qualitate eas invitet ad successionei.

Ait vero Statutum, quod feminas ad successiones, ac bona simpliciter, prout de jure admittit, illas ob matrimonium cum forent, seu extra genus parentum ibidem prescriptum, bonis, vel hereditatibus prius; Et tunc, quia matrimonium est causa præcia, & unica hujusmodi privationis, ad danni, confendum videtur penale, proindeque invalidum; Atque ex hoc hanc sententia capienti videtur tenentes contra statutum; Alii vero quod Statutum partes subtiliter intelligendi veniunt, juxta casum præcedentem; Vt enim & in eo, etiam præmissa procedunt, quatenus feminas inhabilitando, agnatis, vel alii proximioribus successionei deferat; Secus autem si siccio applicet, quoniam tunc,

tunc, non esset inhabilitare feminam, sed ea tanquam indigna, delata successionei auferre, quod sonat in personam, ut in specie advertunt Gabriel. conf. 12. lib. 2. num. 7. & Boff. a. cap. 11. n. 239.

Illa enim est differentia inter indignitatem, ac inhabilitatem, quod inhabilitas, tollendo personam de medio, perinde ac si non adesse, gradu frequentibus locum appetit; Indignitas vero, admittit personam ad succedendum, sed successionis commodum, tanquam ab inicio suo fieri auferit, Peregr. de iur. f. c. lib. 2. tit. 2. ex num. 24. Rovit. in pragmat. 1. de bonis proditorum, ex numer. 65. & communiter.

Alterum item limitatio traditur per Bald. conf. 357. lib. 1. ubi nempe de paterno iusti, filia nubat extra genus personam, & statuo demandatum, arque Baldwin sequitur Molin. de primogenitur. lib. 2. cap. 13. numer. 22. Sanchez lib. 1. disputat. 32. num. 13. Boff. d. cap. 11. num. 240 qui alios referunt.

Venit inutilis videtur haec limitatio, quoniam procedit prelupponita validitate Statuti in secundo casu personali, in quo magis communis, ac recepta est in contrarium; Ut enim agitur de primo casu, tunc quia matrimonium requiritur pro qualitate, sed sufficit, ut in feminâ non adsit dicta qualitas, ne ad successionem aspirare valeat, nisi sit isto casu, iustus paternus prebeat justam causam restitutiois in integrum, de qua infra.

Cogniti autem de conditionibus, circa tempus, locum, & personas; Quatenus pertinet ad modum, qui nuptias contrahendit ab homine, vel à lege prescribat; Puta si nuptierum cum confusione parentum, vel confanguinorum, aut alterius persona &c. Distinguenda est dispositio legis, ab illa hominis.

Quod illam legis (quam citra montes parum frequenter habemus,) plene agunt Barboza, Sanchez, Valguarcius, Fontanella, & ali plene concepiunt per Boffium de matrimonio, d. cap. 11. ex num. 170. & numer. 221, qui accurate dicunt articulum, atque probabilius videtur distinctio, quod: Aut lex tollit dotem subdictionis, & tunc invaliditas est certa, cum ita directe percutiat libertatem matrimonii, quod fine docet moraliter potrahi non potest; Aut tollit illam dotem exuberantem, que ex ejusdem legis civilis liberalitate conceditur, ut est illa, quam lex concessio filie diviti, & provisa, & tunc non videtur subesse probabile motivum, ob quod hujusmodi legis validitate dubitandum sit, cum tali casu, aliud lex non agat, nisi afferre nudum lucrum, quod ab eadem lege tributum fuit, utpote à nulla ratione naturali, vel canonica demandatum, ut adveniatur sub tit. de send. dict. 1. & 2.

Quo adit, vel ad dispositionem hominis; Aut agitur de illa, que ex mera liberalitate dotale subdictionis tributat, & tunc nullatenus. Aut agitur de reguli generali personis incertis, vel etiam de certis, puta pueris de familia, vel parentela, seu Civitate, aut regione, &c. Et tali casu subdictionis videtur, ut conditio servari debeat tanquam induciva qualitatis per disponentem requisita ex supra deducit; Atque ita servari usi in dotibus, que per montes familiarium, vel per pia loca, certo pueriarum generi distribuenda sunt, quoniam passim valide conferunt dispositiois mandantes, ut huiusmodi dores non dentur, nisi puellis in certa aetate, certo loco, cum certo genere personarum, & cum certis modis, puta cum licentia, & confusione administrariorum nubentibus; In effectu enim non est conditio, sed qualitas desiderata pro habilitatione, seu capacitate consequendi subdictionis.

Aut agitur de reliquo speciali, certæ, ac determinata personæ; Et tunc, licet modus supra exemplificatus, nubendi, nempe cum confusione, seu licentia, vel arbitrio alterius, videatur de jure civili expressè reprobatus per text. n. 1. c. 1. tales, & arbitrii, seu si arbitrii, ff. de condit. & demonst. Ubis Aucta in ultima ampliatione, plures referendo opiniones, dochè quidem, sed cum nimis scholasticæ rigore, conditionis invaliditatem subfinit, atque cum eo pertransire videatur Sanchez. dict. lib. 1. disputat. 34. ex num. 19. Qui numer.

24. multorum autoritatibus firmat fœsus esse, si non confusum, vel arbitrium, sed consilium tertii conditio exigat; Ex ea differentia ratione, quod cum consilium non sit necessaria sequendum, non videtur libertatis matrimonii prædicendum; Eandemque distinctionem communis calculo faciunt moderniores cumulant per Boff. dict. cap. 11. numer. 518. & seqq.

Attamen id non satisfacit quoniam licet authoritates tercent, Attamen ratio non stringit ad ita simpliciter fœsus, cum alii, quod dispensare staret volunt, in rigorosa juris dispositione, ut nempe tertio noleant, vel non valente arbitrii, dispositio corrut; Et tunc quia dispositio nullam habet rationem, vel honestatem, intraret dispositio dict.

Sed arbitratu; Verum in dubio, capienda est interpretatio in bonum, utilitas legis fraude, voluntas disponentis, quantum fieri potest, adimplatur.

Licet enim Rota dicta decr. 433, part. 1. diversorum, hujusmodi supplicationem negat; Attamen id provent, quoniam ibi agebatur de conditione posita in tractu in presenti autem agitur de ultima voluntate; ex diversitatis ratione in eadem decisione deducta; Hinc proinde vera videatur declaratio, qua hujusmodi precepto datur, apud Capyc. Latr. consulfat. 63, num. 32, ut nemp̄ illud (expresa voluntate non repugnante) intelligendum veniat, quatenus legataria carnaliter nubere velit, cum tunc, ob periculum, ne indigetas nuptias contrahat; alterius consilium, vel confessus videatur jure p̄ḡr̄ testatore desideratus; Secus autem, si vitam religiosam eligat, quoniam tunc celsat ratio, vel finis praecepti, ut etiam advertitur sub it. de date.

In dictis autem casibus, in quibus hujusmodi conditio, ratione temporis, vel loci, aut perfonam, seu modi, valida da Jure cencifatur; Observandum est in primis, an per viam conditionis, vel per viam modi adjecta est, ad effectum, ut ille, in quem facta est dipositio, emolumenatum percipere valeat; necne? Si enim adiecta est per viam conditionis suspensiva, tunc certum est, quod adimplenum est praeceps necessarium, ac sine illo, dipositio non potest effectum fortiri; Ubi vero adiecta est per viam modi, tunc non impeditur vocatus ad confectionem luci obtinendam, neque praeceps cogitur ad adimplendum, sed suffici non contracferat, atque se promptum exhibere testator praeceptum servare, quando probabit occasio, ut in specie firmavit Rota in Romana fideicommissi 21. Junii 1652. coram Veropio. *Huius autem, decr. 483, part. 1. rec. ubi vocata scimia ad fideicommissum, dummodo nubat in familia testatoris, dicitur tale praeceptum importare modum non impudentis emolumenti alegationem.*

Est bene verum, quod ubi agitur de dispositione pro dote, tunc ista in predicto videtur incongrua, quoniam; Aut agimus de dote debita ex necessitate, & ita non subfaget his conditionibus, vel praeceptis; Aut ex liberalitate, & dum presupponitur conditionis, consequenter non est affecenda, non implera conditione nuptiarum, etiam si alia conditio, vel qualitas nuptias adjecta reperiatur, quoniam, non per hoc ipsa nuptiarum conditio rejicitur; Et dubius enim conditionis, si unaest infecta, non per hoc altera vitiantur; Ideoque facto praecepto rubendi de confusione testatoris, quoniam conditio alieni arbitrii in suis casibus habeatur pro non scripta, adiutare tamen subfet necesis adimplendi conditionem principalem nubendi, ut obferat A costituta ultima limitatione, ac sequuntur omnes abique controvergia.

Sed quoniam, Consulentum praesentum subtillitas, nil certum in hac facultate reliquit, atque illas sacrafas, namorium leges, quas etiam gentilitas, in casibus non prohibitis, rigorosè servant, ferre iuriles, ac eiusmodi redigunt; Hinc proinde, si vere sunt limitationes, que in ista materia traditient, supervacaneus labor est immorari circa prae- miliformum veritatem, an scilicet hujusmodi diponentium praecepta obligent, necne, cum à communiter accidentibus Juris regulas omnino defrinent limitationes, seu modifications, defuerit tradi solita, ut infra.

Primo enim id limitari solet, ubi puella non sit testatrix, seu praecepti confusa; Secundò ubi spreta conditione, vel praecepto; maritetur de mandato parentum, vel aliorum, quibus reverentiam debet; Et tertia ubi nubat in minori aetate, ob quam restituuntur in integrum concedenda, est, ex plene deductis in his terminis per Menoc. conf. 423, & 1083. Cyriac. contr. 451. Morot. conf. 97. Altograd. conf. 77. vol. 2. Marci. disp. 37. & Rota decr. 493, p. 4. rec. tom. 2.

Admissis etiam istis limitationibus, nunquam, vel minimum raro dari poterit causus, in quo testator dipositio effectum fortiori, eaque facilis negotio eludi valet; Ut plurimum enim, puella sunt testamentorum ignara, atque in minori aetate nubere solet, vel ad voluntatem, ac placitum parentum, vel eorum, sub quorum educatione, & custodia reperiuntur, id agunt.

His autem ita sumptuiter sumptis, nunquam intellectum captivare potu in obsequium tot, tantarumq; auctoritatum, quibus Judices, vel de jure Respondentes deferre adiusti videntur; Deus enim, qui piissimus est pater omnium, atque fons misericordiae, denegat vitam aeternam invitato carenti yeste nuptiali, atque virginibus non ferenibus secum oleum in lampadibus, juxta parabolam Evan-

gelii, quamvis ex imprudentia, & fragilitate id sequatur, Ideoque ubi quis hanc legem rei sua adjicere voluit, pro illius consequence, tunc ille, qui non adimpler, sibi imputet; Nulla enim fit injurya contravenienti, qui nil de suo amitterit, sed quod alienum est, non assequitur, ob qualitem à domino praefiratrum que in eo deit; Cum enim testator rebus suis honestam legem adjicendo, volerit ut illi tantum ad illarum affectionem admittantur, qui legem servaverint; Hinc proinde vera videatur declaratio, qua hujusmodi precepto datur, apud Capyc. Latr. consulfat. 63, num. 32, ut nemp̄ illud (expresa voluntate non repugnante) intelligendum veniat, quatenus legataria carnaliter nubere velit, cum tunc, ob periculum, ne indigetas nuptias contrahat; alterius consilium, vel confessus videatur jure p̄ḡr̄ testatore desideratus; Secus autem, si vitam religiosam eligat, quoniam tunc celsat ratio, vel finis praecepti, ut etiam advertitur sub it. de date.

Nil autem interret, an contraventio sit ex spreu, vel fragilitate, quoniam sufficit, ut finis à diponente praeceptis, non adimplatur, cum non sit privata pars proprii, sed non assequitur alieni; Idque indistincte verum videatur: Atram in hæreditibus, aliisque dispositiōibus, de quibus allegati auctores loquuntur, ob eorum reverentiam id tunc affirmare non audeo, sed relinquo copitandum.

Quidquid autem sit veritate, in premis casibus: At terminis dispositiōibus conditionalis, ac merē gravitate in causa dōnis, prædicta limitationes nulli spreu videbantur, quoniam contraventio supponit matrimonium jam contrahit, quod sine dote per ita dispositiōnem bene subsistit, & per quod puella est iam prouilla, ideoque alii limitations non operentur, nisi contraventio alii aliud provisam ditar, ac abundantius providere contra omnia principia; Aut enim puer laetaria noritam habuit legati, cum animo, ac determinatione acquirendi; Aut non; Si habuit, tunc non est ex diffusibili, quoniam sicut scivit habere noritiam luci, atque illud acceptare, ita scientiam habere debuit oneris, seu praecepti, eidem acquisitioni annexi; Aut ignorans, & cum tunc nunquam acquisito libi perfecte facta sit, hinc proinde nihil amittit.

Venit ubi id aliquam patetur difficultatem, quies commodum caducare, seu defecta conditionis pertinet ad heredem; Attamen indubitatum videtur ut hæc dabitur ceteris ubi dotes sit particularis substitutus, quoniam cum ab instanti non adimplera conditionis, statim ius quæstuum sit subfluit, hinc proinde non intrant amplius refutatio, quia dato etiam, quod minori debet adversus lucrum, non datur tamen cum danno, ac prædictio tertii, ut ex Par. consil. 19. no. 87. lib. 1. advertit Odd. de restitu. in integr. 489, no. 12. & 45. Et in proximis terminis Ecclesie, & pie causa non restituenda adversus non implementam conditionem Rota in Romana hereditatis 10. Decemb. 1653. coram Albergato S. Restitutiōnem, decr. 105, part. 12. rec. edita in causa de quo sub it. fideicommissi. dicitur 155, alioquin ad hoc propostum cumulat Capyc. Latr. consulfat. 127. numer. 8.

Prefertim vero, si (ut frequenter accidit) substitutio fiat de altera pueri, in cædā causam dōnis, quoniam nunc restituunt, que habet pro fundamento aquitatem, effet iniquitatis producīta, dum tolleret panem filiorum, illuminando canibus ita gratificando contravenientem provisum, in prejudicium non provisæ, que testatoris præceptum observare velit.

Et hæc in his terminis contrarium teneat Capyc. Latr. consulfat. 127. In eo tamen causa, substantialis videtur ejus opinio, ob facti circumstantias, cum ageretur de puella virgine contrabente secundas nuptias, servatis legibus præceptis à doto, solumque obstat, objectum primi matrimonii contra leges contracti, quod tamquam solum, & non consumatum, probabiliter, ex beneficio restitutio, conferi poterat sublatum de medio, tamquam nunquam contrahit, dum adhuc puella in statu virginali existendo, provisione indigebat, adeo res integra dici poterit, cum in reliquis, conclusiones non videantur subfistere.

Ea tamen limitatione adversus dictam conclusionem servanda conditionis, est firma; Ubi nemp̄ tempus, vel locus, aut persona, seu modus, in quibus conditionis, vel præceptum veritat, indignitatem contineat, adeo per conditionis implementum, indigetas nuptias puella contrahere compellatur; Tunc enim, rejetur conditione qualificativa (firma tamen manente principali conditione nuptiarum) per istarum dignum implementum fit locus dispositioni; Vel ex presumpta disponitio voluntate; Vel ex dispositione legis, turpes conditions rejicitur, ad text. exp̄ressi in l. cum ita 62. §. videmus, ff. con-

condit. & demonstrat, ubi communiter scribentes, de quibus Menoch. conf. 425. ex numer. 10. Sanchez dicto lib. 1. dispat. 33. num. 11. Marci. dispat. 77. numer. 15. Rota dicta decr. 493. part. 4. recent. tom. 2. num. 43. & 109. Et effeta conclusio, que nullam in abstracto habere videtur difficultatem, que tantum veritut in concreto, quando nemp̄ dicatur indigna persona per diponentem demandata necne.

De hac vero indignitate actum habetur sub it. de Dote, dicitur 1. & 2. & 144. Quamvis applicatio ita generaliter, ac indistincte sumpta, non videatur tutta, cum pariter facili appetitur via claudens diponentem voluntatem, ut in allegatis autoritatis legitur; Hinc proinde pro veritate notitia, distinguendum videtur; Aut præceptum testatoris directum est ad certum locum, vel genus personarum, in quo verisimiliter æquales ac dignæ nuptias per diponentem cogitari poterunt, quia neimp̄ ex illo genere, vel in eo loco, multi adinst. æquales, & tunc præceptum est intelligentem de nuptiis dignis, ea dignitate, que totaliter æqualem, quoad mores, ac nobilitatem, & ætatem, seu divitias, ac formam recipiat, atque in his terminis recte proceduntur, firmata per Menoch. & Marciannum, & alios, ubi supra, præserit per Rotan. in dicta 1. & 144. de dote; Atque de hoc post Molin. Sanchez. Fontan. Boff. & alios agit Capyc. Latr. consulfat. 134. ubi referendo plures opiniones, recte loci videatur; Aut enim agitur de tertio, & quarto gradu, in quibus facta illa est dispensatio, que nemini denegatur, & tunc nulla ratio urgat, cur testator præceptum spem debeat; Aut agitur de primo, super quo nemini dispensatio conceditur, & tunc abique necessitate adhibendit diligencias, præceptum tanquam in possibili rejecit; Aut agitur de secundum, in quo hodie, etiam inter privatos, dispensari solet, & tunc videatur idem dicendum, quod de tertio, & quarto, nisi qualitas personarum, seu regnantis Pontificis confunditudo, hujusmodi dispensationem probabiliter impossibile redditur.

In illis tamen casibus, in quibus conditio servanda est, excusari videatur mulier contraveniens, si Princeps dispenset, dictamque conditionem remittat, ut in puncto summi dispensationem Apostolicarum Ruin. conf. 189. sub it. 13. vol. 2. Rota pluries in allegata Romana, seu Comen. redditus 26. Junii 1647. coram Melio.

In reliquo autem, quando viro (cum quo matrimonium est contrahendum) decedet, vel recusat, seu mutante statum, conditio habetur pro impleta, & ad quid mulier teneatur, ut conditione facieatur dicatur, aliaque hujusmodi, bene tractant Sanchez. & Boffius ubi supra, qui in causa occurrentia consulendi sunt; Atque de hac materie agitur etiam sub it. de matrimonio, ubi habetur, quando felicitas conditiones ejus libertatis præjudiciale, habendis sint pro non scriptis, atque spem valeant, necne, Adeo ut ibi deducatur, sint huic ait sensu communia, & è converio, que in hoc continentur, illi materie con-

gruantur.

BONONIEN. SUCCESSIONIS DE PEPULIS PRO COMITE JOANNE PEPULO.

Responsum pro veritate.

An pater pinguis disponere possit cum filio illegitimo, quācum cum filio, vel descendente legitimato?

Et quatenus non possit, quomodo hac excessiva dispositio reformanda sit, atque ad equalitatem reducenda; Et de aliquibus ad materiam præteritionis, vel exclusionis unius, in odium alterius, puta matris, vel patris; Et ad materiam disc. 52.

S U M M A R I U M.

1. *Facti series.*

2. *Filio illegitimo legitimato non potest plus retinqui, quam filio legitimo.*

3. *Legitimi mari potest filius illegitimus per rescriptum, etiam si ad finem filii legitimi.*

4. *Quid differat legitimationem concedi a Principe, vel ab inferiore.*

5. *De conclusione, de quānum 2, ut procedat in legitimato per oblationem Curie, non autem per rescriptum, & de ratione.*

6. *Contrarium, etiam in his legitimatis conclusio procedat.*

7. *Defendatur est Doctoribus in lectoris, & tractibus potest, quam Consulentibus.*

8. *De Statuto Urbi, alioque legibus diponentibus idem, quod num. 2.*

- 9 Quod legibus Hispaniarum, aliisque legibus particularibus sit deferendum.
- 10 Quod non adgit differentia inter dictas species legitimatio[n]is.
- 11 Non debet melius tractari filius ancille, quam libera.
- 12 Impugnat ratio opinionis, de qua n. 5.
- 13 Basfaris, quando, & quomodo possit relinqu[er]e.
- 14 Conclusio, de qua 2. exequata est alteri, que habetur in parente binubo.
- 15 Quando procedat, & recipienda sit opinio, de qua n. 5.
- 16 De conclusione, de qua n. 4 super differentia inter legitimatio[n]es Principi, & inferioris.
- 17 Quando probetur voluntas legitimata montis.
- 18 Quando secunda opinio, de qua 6. sit superior.
- 19 De eadem ex equatione dispositio[n]e test. in l. hac editali.
- 20 In terminis l. hac editali, au legitimata sit deducenda precipua.
- 21 Derivation, ob quam pater cum illegitimi ita disponere soleat, ut non procedat in patris uxore.
- 22 De evolutione unius in odium alterius.

D I S C . LXXIV.

Iacobus de Pepulis, habens Joannem nepotem ex filio predebet, qui vix excedebat pupillarum aetatem, & Franciscum filium illegitimum, quem in statu conjugiali ex muliere soluta suscepit; Relicta Joanni sola legitima, qua de jure natura debita erat, hereditatem universalem scripsit dictum Franciscum; Idemque ex defuncto, fecit ejus uxor, Joannis avia, cui Franciscus omnino extreus, ac auxila legis, & nature ordinem potius exodus erat; Cumque in acerbitate liter inter illos habita, de qua sub ita de fideicom. difc. 179. deciso nimium penderat ad favorem Francisci, vel (eo defuncto) ad favorem eorum qui ab ipso causam habebant, ab aliquai collatione, seu communicatione ejus bonorum liberorum, ex dicta utraque hereditate obvenitorum, ut patet ex dictinibus praeferim ultimis in ea causa editis; Hinc proinde, excitatus fuit motivus, an dictus Jacobus testando posuerit melius tractare filium illegitimum legitimatum, quam verum legitimatum, contra expressam dispositio[n]em text. in §. Et quoniam, aub. quib. mod. natur. efc. sij; Vel potius, ad epulum textus limites, dicta dispositio[n]e refor-manda est, atque ad aequalitatem reducenda, & quod-

Cum autem dispositio dicti textus sit literalis, loquatur tamen de illa legitimatio[n], qua ex oblatione Curia resulterit, hinc proinde, quod si inter Scriptores nimium controverfa est, an id, quod in predicta species legitimatio[n]e disponitur, procedat quoque in ea, qua per reascriptum Principis vel alterius, qui à Principe, hanc sufficientem facultatem habeat, sequatur.

Quamvis etenim Scriptores, praeferint vera Confusio[n]es, occasione tractandi istam questionem, nimium fe[n]t volvunt in altera quodammodo potestatis, ac feliciter Principis, multo minus inferiori magistratus, qui hanc facultatem legitimandi habeat, legitimare possit legitimus illius, qui legitimam problem habeat, plerique id negandibus, ut patet ex inferius allegatis; Attamen ita quodlibet, congruum remaneat papulum scholasticorum, & academicorum, à foro autem exulae videtur, quoniam in iis, que iuri Divini, vel naturali positivis resistentibus non habent, sed à iuri positiu[m] prohibitione, vel dispositione procedunt, de potestate Principis, qui dicto iuri dispensare potest, non est hodie dubitandum ex iis, que ad materiam potestatis 4. Principis tollendi ius tertii, habent plene deductu sub ita de Regal. difc. 148. Solaque differentia inter legitimatio[n]em directe, ac immediate concessam ab ipso Princepe, ac aliam ab inferiori magistratu, cui ipse Princeps concessit, considerabilis est, circa derogationem iurius jam quarti tertio, non autem circa preventivam habilitationem, ut praefertum advertitur sub ita de fideicom. difc. 68. & in aliis, & difc. 148. de Regal.

Quoniamigit ad dictamam questionem pertinet; Opinione legitimato favorablem, ut scilicet, quemadmodum pater relicta filii legitima, reliquit extraneo re-lique partem, ita id relinque posse legitimato, in quo per legitimatio[n]em, sublata est ea macula, qua praefabat impedimentum, tenet Aretin. in l. Gallus, §. Enq[uest]an-

tum num. 27. ff. de liber. & posth. & alli, qui ferent ottimes, vel pro majori parte sunt Confidentes, relati per Eugen. conf. 57. lib. 1. ex num. 38. & seqq. Peregr. de fideicom. art. 23. num. 31. vers. Et licet contra, Paschal. de patr. posth. part. 2. c. 4. n. 103. inter quos omnium latini. Marzat. conf. 9. juxta antiquam imprestitio[n]em, alias conf. 10. quem alii insequuntur, atque hic videtur fulle sensus Collateralis Confessio Neapolitanus, ut defini videtur ex Capyc. Latr. dec. 166. num. 166. & seqq. atque favore legitimato contra filiam legitimam, respondit etiam Rot. apud Seraph. dec. 1331.

Potissimum vero, ubi legitimato fit nimium ampla, qua-

si quod textus predictus continet quid speciale in materia diofia, & correctoria, quod extendendum non est de causa ad causam, sed intelligendum est in eo praeviso, de quo loquitur ob differentiam per allegatos ponderantem, praesertim a Eugen. conf. 57. inter unam, & alteram speciem legitimatio[n]is.

Contrairem vero opinionem favore legitimato, ut scilicet id, quod in dicto textu disponitur, de legitimato per oblationem Curiae, parvifomer procedat in legitimatis per reascriptum, tenet Bald. in cap. per tuas, de maior. & obd. 6. conf. 206. lib. 3. & ali plen[er]e relati per Tiraquell. de juri priogen. 9. 34. num. 49. & seqq. Peregr. d. art. 23. num. 31. Merlin. de leg. lib. 1. rit. 2. 74. 9. num. 24. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 11. nu. 20. & 21. Adden. ad eum, lib. 3. cap. 2. Tell. Fernand. ad l. 9. Tauri, nu. 28. Lup. de illegit. disser. 3. §. 4. num. 33. Fenzon. ad Statut. 144. Urb. num. 11. & ali per eos relati, ex quibus patet, istam esse magis communis calculo receptam.

Fortius vero, quia huius opinioni, non solum assistit major numerus, sed etiam major qualitas autoritatis; Siquidem eam tenentes, ultra coequalim, ac forte majori rem numerum Confidentium, sive in magna parte Repentes, vel Questionantes, ac Tractatrices, quibus magis deferendum est, utpote loquenter ad solam veritatem; Confidentium vero doctrina, utpote venalis semper est suspecta, ut advertunt Franch. difc. 260. num. 5. & 6. difc. 441. num. 4. Caball. refol. 287. num. 85. Rot. decf. 428. num. 12. par. 9. rec. Potissimum, quia plures ex Confidentibus, & praeferim ultimis in ea causa editis; Hinc proinde, excitatus fuit motivus, an dictus Jacobus testando posuerit melius tractare filium illegitimum legitimatum, quam verum legitimatum, contra expressam dispositio[n]em text. in §. Et quoniam, aub. quib. mod. natur. efc. sij; Vel potius, ad epulum textus limites, dicta dispositio[n]e refor-manda est, atque ad aequalitatem reducenda, & quod-

Pro authoritatibus quoque, nimium attendi debet observabam dispositio[n]em Statuti Urbis cap. 144. quod admissum idem disponit, & de quo habetur actum supra, difc. 8. Illudque effi iuri communis conforme, advertit Fenzon. ibid. num. 11. Ac etiam observabam conferre l. 12. Tauri, alias causa novam, lib. 5. rit. 10. ita illas enim, ac finiles leges esteriores, ac iuriis dispositio[n]e conformes, advertit Lupus de illegit. d. commentar. 3. §. 4. num. 32.

Quamvis enim dicta leges tamquam leges non obligent, extra dictum Legislatoris; Adhuc tamen, in iuriis communis articulis, & questionibus attendente venient pro interpretatione, ut de legibus Hispaniarum, Franc. decif. 57. num. 14. & Rot. decf. 27. num. 8. part. 1. rec. Constat, in l. 2. C. de fil. official. lib. 10. num. 26. Gaeot. lib. 1. controv. 9. 48. num. 44. Et generaliter plura adducunt Constat, & ali ubi supra, & Scriptores apud Prae. resp. crim. 46. nu. 51. & seqq. atque plures alibi adverbier.

Magis idem probat, utraque naturalis, ac legalis ratio, (qua pro mero sensu principaliter attendenda venit;) Quodidam enim Marzat. d. conf. 9. & Eugen. d. conf. 57. & 10. ali, Confidentum more subtilizando, dicunt circa differentiam inter unam, & alteram speciem legitimatio[n]is; Verè tamen, nulla subsistet videtur probabilitas differentia ratio; Quinimodo plures tenentes secundum opinionem, credunt, ut magis privilegiata legitimatio per oblationem, quam per reascriptum; Ispaque natura abhorret, ut melioris conditionis esse debet filius ancilla, quam filius liber; ut docet ipsa Sac. Scriptura, & ex ea commentator SS. PP. super duobus Abraham filiis, ex uxore, & ancilla respectu.

Neque considerabilis videtur ratio per tenentes contraria opinionem, quod scilicet, quemadmodum pater, re-

licita fili legitima, prohibitus non est de reliquo afe[n]to re-lique a favorum cuiuslibet extranei, ita prohibendus nou[er]e disponere ad favorum proprii filii, in quo natalium macula abilita sit.

Quoniam multa in iure disponuntur, favore extraneo,

rum, que negantur favore conjunctorum, ratione ni-

mit, ac immoderate affectionis, ob quam de facili dari solet causus irrationalis dispositionis, alias non dande cum extraneo, juxta ea, qua habemus in his terminis filiorum naturalium tantum, qui injure odibiles non sunt, neque prohibiti universum alem patris ex ejus testamento obi[n]tere, & tamen id eis denegatur, ubi filii legitimati adiunt, ultra iunctum, ad text. in l. 2. C. de natur. lib. cum concordan per Peregrin. de iure s[ic] lib. 3. tit. 18. num. 12. & seqg. num. 19.

Ac etiam habemus in terminis tex. in l. hac editali, C. de

24. nupt. quod secundus coniugis, deterior reputatur quilibet extraneo, ita que leges bene exequat. Glos. in eod. §. Et quoniam, verbo habent, cum qua communiter percursum DD. de hac materia agentes.

Ponderando etiam, quod plures ex tenentibus primaria opinionem, legitimato favorabilem, nimium se fundant in ea circumstantia, quod ageretur a filio masculo legitimatio[n]e in concurvo feminina legitimata, & in loco, in quo vigearat Statutum exclusivum femininarum, ut praesertim est in causa, Eugen. d. conf. 57. & in his terminis loquitur etiam Rot. apud Seraph. d. decf. 133. atque cum codem seniu proceditur apud Capyc. Latr. dec. 166. & decf. 166.

Carius vero in hac facti species, quod non agebar de

36. plena[er]a legitimatio[n]e facta per ipsum Principem

supremum, habentem potestatē tollendi ius tertii, ac

derogandi legibus, sed facta erat per inferiores, cum

claustra, sine preiudicio venientium ab infectato, que etiam

non adiecta, ad praeteritum. Constitutionis Pil. IV. sub-

intelligenda veniat; Ac etiam, quia ex decreto loquen-

ti modo, inter casum, in quo dictus Joannes legitimus

superficeret, & casum in quo ille precederet, dum in isto

casu dicitur, ut in rotum succedere posset, in altero ve-

ro, ut una cum eo, ita arguitur voluntas legitimatum,

quidquid criticando haec verba, deducat Marzat. d. conf. 9.

37. quoniam aliud est ponderare aliqua verba pro restri-

ctione, seu limitatione regule, qua in contrarium urgeat, &

cum quo supponit hunc procedat Marzat. Aliud vero,

pro interpretatione ambiguae voluntatis eius, in cuius po-

tentatis defectu, dubitatio ratio cadere posst, sive ut minus

censetur terro[re] prejudicare velle.

Resentia igitur secunda opinione tamquam vetiori, & à

qua respondit, quod in judicando, & confundendo recedent-

ium non est, utpote maiorem assistentem habent pondus

authoritatis, ac rationum, & aequitatis, ac etiam ipsius

communis utilis, & naturalis differt, juxta nos tradi-

tae Italiae receptio mores; Quatenus perduit ad hujus-

modi dispositio[n]is reformationem, ac reductionem ad equa-

litatem, cum a diligencia, qua pro confutis Curia occupatiibus concedi potuit, non licuit videre descendentes

ad hos terminos praevis; Credebam tamen, ut recte

adaptables essent dicti termini textus in l. hac editali, Cod.

de secundis nupt. quos ut supra exequat communiter rece-

pta. Glos. in eod. §. Et quoniam, atque exequato probabi-

litatis fomentum habet, cum eadem, ac major videatur

ratio.

Illiis autem terminis retentis; Respondi, quod probabi-

litur sublineri posset, juxta opinionem, quam inconcusse

tener Rota, & Curia Romana, ut apud Merlin. dec. 38. &

20. difc. 406. par. 9. & decf. 205. par. 10. recent. & plus

in sua materia sub ita de successu etiam sub ita de te-

reptione lucis difc. 130. & seqq. (quidquid in contrarium te-

neant deduci apud Capyc. Latr. confit. 91. ut scilicet prius

ad favorum filii legitimato deducat legitima, tamquam

species axis alieni, deinde in reliquo beſſe, aequalis si-

debet divisio, cum eadem ratio in omnibus, (ut supra)

militare videatur.

Major autem difficultas uegetur in testamento mul-

titis, in quo maxima dignoscatur natura, & communis usus repugnatio.

Quando enim pater, ut vel mater, me-

liorem facit conditionem illegititorum, quam legitimorum, nunc id referit potest ad rationem amoris, quem fre-

quenter experientia maiorem docet in filiis, qui ex huic

modi amorosis, ac furtiva illiciti amplexibus procreantur;

At in ea, que mater est filiorum legitimorum, aquae

illegitimis extranea est, quinimodo ei tamquam uxori vi-

ti adulterini, illi odibiles, ac omnino exosi esse solent, ma-

gnifica vige repugnatio naturae, ut proprie filios excludat,

dicitque ex eo filios includat, ideoque ubi ipso viro vivente,

huiusmodi testamentum conditum sufficit, tunc nimis

dubitari potuisse de mulieris concubione, vel seducione

ut a eodem viro, quodque proprie, retentis eisdem

terminis text. in l. hac editali, dicendum veniret idem,

quod habemus, de dispositione parentis binubi, ad favo-rem extranei, in gratiam tamem secundi coniugis, ejusque contemplatione; Ubi vero id sequutum est post mortem viri, unde propterea dicta ratio non est adaptabilis, quicquid quoad istud testamentum, dixi quod resolutio penderet à Circumstantiis facti, an scilicet in dicto Joanne adiecerat ratio demeriti personalis, quod justam indignationem in avia cauafset, ob quam (scilicet legitima, ad cuius effectum requiri posuita) iustificatio cauafarum, qua exharetur postpositus fuerit.

Ita vero circumstantia cessante, advertebam inspicendum esse, an inter socrum, & nurum, que mater erat extraneo, ita que leges bene exequat. Glos. in eod. §. Et quoniam, verbo habent, cum qua communiter percursum DD. de hac materia agentes.

Ponderando etiam, quod plures ex tenentibus primaria opinionem, legitimato favorabilem, nimium se fundant in ea circumstantia, quod ageretur a filio masculo legitimatio[n]e in concurvo feminina legitimata, & in loco, in quo vigearat Statutum exclusivum femininarum, ut praesertim in causa, Eugen. d. conf. 57. & in his terminis loquitur etiam Rot. apud Seraph. d. decf. 133. atque cum eodem seniu proceditur apud Capyc. Latr. dec. 166. & decf. 166.

Carius vero in hac facti species, quod non agebar de

36. plena[er]a legitimatio[n]e facta per ipsum Principem

supremum, habentem potestatē tollendi ius tertii, ac

derogandi legibus, sed facta erat per inferiores, cum

claustra, sine preiudicio venientium ab infectato, que etiam

non adiecta, ad praeteritum. Constitutionis Pil. IV. sub-

intelligenda veniat; Ac etiam, quia ex decreto loquen-

ti modo, inter casum, in quo dictus Joannes legitimus

superficeret, & casum in quo ille precederet, dum in isto

casu dicitur, ut in rotum succedere posset, in altero ve-

ro, ut una cum eo, ita arguitur voluntas legitimatum,

quidquid criticando haec verba, deducat Marzat. d. conf. 9.

37. quoniam aliud est ponderare aliqua verba pro restri-

ctione, seu limitatione regule, qua in contrarium urgeat,

& cum quo supponit hunc procedat Marzat. Aliud vero,

pro interpretatione ambiguae voluntatis eius, in cuius po-

tentatis defectu, dubitatio ratio cadere posst, sive ut minus

censetur terro[re] prejudicare velle.

AD NOTAT. AD DISC. LXXIV.

Conserunt ad materiam deducta sub ita de donat. difc.

62. ubi an valeat donatio facta per patrem, qui filio

legitimos habeat filio illegitimo, & vide supra; difc. 52.

Et quoniam, verbo habent, cum qua communiter percursum DD. de hac materia agentes.

A M E R I N A T E S T A M E N T I

PRO JULIO PLACENTINO

CUM ANTONIO FRATRE.

Causa disputata coram Prelato Justice commissario,

resolutus pro Julio.

De eadem materia, de qua supra, difc. 26. & 27.

testamenta patris inter liberos, & confundendo refor-

matum, & illud admodum causas, quodque illud minores exigat proba-

tiones, & ratione.

21. Subfinitio reciproca, quod non continet gravamen, vel

inequalitatem inter filios.

D I S C . LXXV.

Tomas Placentius, valde numerosam habens pro-

lem, adeo enim immunitatis nimium commendabi-

li, atque ubique exacte obervando, potuisse privilegio,

quod per legem patri duodecim filiorum conceditur, per

schedulem eius minu confiramat, qua à quadam Religio-

so, defuncto testatore post aliquod tempus exhibita fuit, te-

stamentum ordinare proficiens est, in quo pro confutis tra-

ns, & defuncto testatore post aliquod tempus exhibita fuit, te-

stamentum ordinare proficiens est, in quo pro confutis tra-

ns, & defuncto testatore post aliquod tempus exhibita fuit, te-

stamentum ordinare proficiens est, in quo pro confutis tra-

ns, & defuncto testatore post aliquod tempus exhibita fuit, te-

stamentum ordinare proficiens est, in quo pro confutis tra-

ns, & defuncto testatore post aliquod tempus exhibita fuit, te-

stamentum ordinare proficiens est, in quo pro confutis tra-

ns, & defuncto testatore post aliquod tempus exhibita fuit, te-

stamentum ordinare proficiens est, in quo pro confutis tra-

ns, & defuncto testatore post aliquod tempus exhibita fuit, te-

sic moribus; provis feminis de congrua dote, masculos & qualiter instituit, cum recipio inter eos substitutione, omniumque aquila dilectione, injungendo praeferim omnino modum (praeferim in antiqua domo) prudenter prefigendo; Cum autem pluribus fratibus praedefunatis, inter Julium, & Antonium, in Urbe ejusdem paterna facultatis medicinae professores, aliqua exorta essent controversie, unde propterea Antonius natu minor ad divisionem provocaret Julium, qui ad eam impediendam de paterno testamento id prohibebat, actor autem illius validitatem negare. Hinc proinde firmato incontrovertibiliter puncto, consistente in facta super recognitione scriptura, quodque illa per Thomam patrem conseripta est, affirmata fuit coram A. C. seu Pratalo deputato disputatione juris super validitate, ac perfectione; Pratenente Antonio, quod haec schedula continebat simplicem minutam, seu preparationem futuri testamenti, quod pater in animo habebat ordinare, abique eo, quod ad actum testandi tenebatur; Verum in prima instantia pro testamenti validitate, ac perfectione ad favorem Julii prodit sententia, confirmata etiam in alia instantia per Judicem appellationis, atque in hoc statu, ob appellationem denouo interpositam, causa pender, probabilitatem, tamen, (ut decres) aliam prosequitionem non habuita.

In disputationibus igitur habitis coram Judice appellationis (coram quo tantum scripsi pro Julio) Scribentes pro Antonio impugnauit testamento, non negabat juris principium, de quo supra, *diss. 26. & 27.* ut testamentum patris inter filios, per solam schedulam eius manu conscripsit, quodque alia solemnitate sufficiat, cum ad instar, idem receptum sit testamento ad plas causas, ut plures in precedentibus habentur.

Dicebant tamen, ut id procedat, quando talis schedula est perfecta, cum subscriptione, ac data temporis, nempe anni, mensis, & diei, neconon bene retenta sit in scirio, inter alias scripturas conservatione dignas, eamque habeat formam, vel administratio, ut confarde dici valeat de voluntate jam perfecta, & determinata, adeo redacta ester ad alium testandi, ideoque id nisi posset esse in termino; Secus autem, ubi adhuc effet in via, adeo hinc schedula continetur solum futuri testamento preparationem, quam *minutam*, sive *abozum vulgo dicimus*, cum tunc imperfectione non proveniat defectu solemnitatem, ac iuris positivi, sed ab illo voluntatis, ac iuris naturae, quin nullus favor, nul-
lumque privilegium supplet, ut pluries in precedentibus advertitur, occasione testamento ad plas causas, ac etiam eorum, que fiant vigore induit remittentem omnes solemnitatis praeferim *diss. 6.*

Atque in specie testamenti inter liberos, ut non substinetur, ubi imperfectione proveniat à voluntate adhuc indecimata; Aliqui ex scribentibus, illo genere, quod nostris parvi pertinendo, exteris, ac remotis quarunt, magnum faciebant cumulum modernorum Ultramontanorum, & presertim Befold. *confil. 86. num. 4. p. 2. confil. 94. & num. 19. par. 3. & confil. 273. a num. 19. p. 3. & confil. 273. a num. 16. part. 6. Treutber. confil. 15. a num. 120. lib. 1. Vamel. confil. 64. num. 7. in *civilib. centur. 1. & confil. 47. a num. 20. cent. 6. Ulter. inter. conf. Academ. Marpurg. vol. 4. confil. 35. num. 59. & 77. Cothman. *repons. sur. 46. num. 62. lib. 4. Richart. confil. 17. n. 27. par. 4. Schindl. confil. Argendor. 56. num. 5. & confil. 79. n. 43. tom. 1. Coler. confil. 8. a num. 106.***

Imperfectione autem voluntatis, ex pluribus deducatur; Primò nempe, ex defectu subscriptionis, quam necessariam est, probari dicebant per tex. in §. *quia vero, aut. 6. Imperfect. inter fil. ex quo per Irnerium defensum est. Antiquissime, C. de testam. ideoque ita firmant, vel presupponunt mox allegati Ultramontani, ac alii, quos elaborate colligunt modernus moralis Boss. *tom. 2. moral. tit. 10. de test. inter liber.**

Secundò, ob non descriptionem, anni, mensis, vel diei, ut necessarium esse, ad literam disponit supra allegatus textus in *auth. de testam. imperfect. inter liber.* ejusque compendium contentum in dicta auth. quod sine, ubi firmant Repentes, & sequuntur alli principaliter collecti per Boss. *ubi sup. & patet etiam ex infra allegandis in responso ne ad hoc requiritum.*

Ideoque ubi varia ejusdem testatoris schedula reperiantur, unde propterea inquit quod, quemam etiam sit posterior, quae alii pravalebat, tunc etiam debet, ut bene definitur ex Bald. *in ead. auth. quod sine, num. 4. & advertitur apud Buratt. d. decif. 456. num. 8. ubi quod, tunc tempus est considerable, quando in eo vis constituit;* Atque

Pars I. De Testamentis, &c. Disc. LXXV.

125

*quod considerari solet, ubi schedula, non sit ab eodem testatore conserpta, sed à Notario, vel ab altero, ex deductis per Menoch. *conf. 288. num. 31. Cancer. var. part. 1. cap. 4. de testam. num. 107.**

Eodemque casu, desiderandum videtur alterum requisitum subscriptionis, quando scilicet, corpus scriptura sit aliquando manu conscriptum; Secus autem, ubi manu ipsius testatoris, cum tunc alia subscriptione desideranda non videatur, ut in proposito actuum inter vivos, ipsa scriptura sit perfecta, & non apparent, quod à subscriptione perfectionem recuperari debet, habetur carteris relatis apud Duran. *decif. 368. num. 5. Buratt. decif. 192. & in aliis.*

Et quod tertium defectum, quod scriptura repertior non sit in scirio; Dicebam, quod nullibi in jure statuum est, ut istud requisitum sit praeceps necessarium, ut apud Boss. *de test. inter liber. tom. 2. moral. tit. 10. n. 2. cum seqq. & bene patet ex deductis pro ratione subitandi per Rot. *decif. 74. p. 2. divers. Ideoque congruum est, ut filii feruare debeat, prudentem voluntatem patris, quomodo cumque explicatam, ita ex iudicio officio supplicant, dum non est circa substantiam successionis, sed circa modum; Hinc proinde erroneum est, quod scilicet testator illam scripturam tamquam simplicem minutam, seu preparationem neglexit, & in his terminis loquitor Gratian. *whi. sup. & advertitur sup. decif. 6.***

Atque in idem obseruabam recte ponderabiles esse praefatos alios duos defectus, subscriptiones, & temporis, quod scilicet, cum ex communiu, illa schedula, quae conficiatur cum iam determinata voluntate, nunc deveniendi ad actum testandi, illiusque perficiendi, soleant ita regredi ad formam perfectam, per subscriptionem, & data, ac etiam diligenter custodiendi; Scriptura autem sine subscriptione, & data, pro communi usu continere solet minutam, vel preparacionis; Hinc proinde hujusmodi defectus, nimis considerabiles videntur, non quia requiriunt per legem, cui propterea fastidium non sit, sed quia magnam praebeat naturale admiculum, five argumentum, quod testator adhuc in animo non habuerit actum perficere, sed solum preparare.

Hinc proinde, pro meo sensu, in omnibus materiali, vel questionibus voluntatis, praeceptum vero in his specialibus terminis, irritione semper digni sunt illi, qui potius grammatici, seu pedagogi legales, quam iurisprudentiae professores descendunt, totam vim in hoc proposito configurare solet in literis legum, seu in verborum criticatione, vel grammaticalibus sensu Tum quia, ut sepius advertitur, legum authoritas, potius ex eorum rationalitate, ac usus receptione provenit; Tum clausi, ex eadem ratione, plures in precedentibus infinita, occasione testatorum ad plas causas, quod scilicet, exceptum hujusmodi testatorum ad solemnitatibus, non provenient ex aliquo privilegio, quod est lex postulativa conceperit, unde propterea intelligere oportet privilegia stricte ad limites verborum legis ea concedentis, juxta regularem naturam privilegiorum à jure exorbitantium, dum lex positiva in hoc loco habeat negative, vel abstinentive, quod scilicet nulla eius forma, vel foliominis defideranda veniat tamquam a cessante ratione illius iurisprincipis, quae ratione subiecta materia, in hujusmodi actibus habetur, & ob quam, ut machinationibus occurrit, tot solemnitates adhibeuntur oportunit, & consequenter actus remanent in partis terminis naturalibus, atque sola probatio naturalis inquirendae est, ex modo, quo in actibus inter vivos, vel in aliis non solemnibus habemus, attendendo scilicet formam probatoriam, non autem solemnem.

Magnam vero difficultatem mihi inferebant alia postatoria imperfectionis argumenta, quae potius expresa proportionis, quam argumentorum terminum mereri videbantur, unde propterea, quando ageretur de testamento ad plas causas, vel etiam, de illo ad prophanas alicuius indulari, tunc pro meo iudicio imperfectione voluntatis videtur clara, & incontraeribitis; Multo vero magis simili concurrentibus dictis tribus aliis argumentis, quae (ut presumimur est) confidabilita non sunt, ea capiendo tamquam solemnitates, vel tamquam requisita necessaria per dictam legem civilem prescripta, sed bene inducent argumentum naturale, cum aliis conjugendum, ex confuta regula, ut singula, que non proficit, &c.

Vix enim in hac facili specie, ex ejus particularibus circumstantiis, his nos obstantibus (referebant etiam advertitatem) probabilis videbatur, ut ad praeceptum effectum hujus questionis, super divisione, seu modo dividendi, hujusmodi voluntas attendenda esset; Tum quia tex. in §. *quia vero, auth. de testam. imperfect. inter liber.* agendo de divisione, quam pater mortis inter filios faciat, non exigat ea requirita, que desiderat in codicem testamento inter liberos, quod alias dispositiones.

D. I. S. C. LXXVI.

H Abens Martia vidua tres filios majorum, ex aliis causis inter se discordes, ipsa vero cum uno eorum convivere, ut inter eos omnino equaliter servaret, necque ad aliquam inaequalitatem in futurum induci posset, de consilio forte alicuius Jurisperiti, testamentum condidit, in quo, eis equaliter instituit, derogatoriis adjectis ad quacumque futuras dispositiones revocatoria, vel contrarias, non servata certa forma, id est non registrata salutazione Angelica, five aliquaque parte,